

[https://doi.org/10.31891/2307-5740-2022-312-6\(2\)-13](https://doi.org/10.31891/2307-5740-2022-312-6(2)-13)

УДК 338.1

Ольга ГАРВАТ

Хмельницький національний університет

<https://orcid.org/0000-0002-4404-3219>

e-mail: garvatolga08031984@gmail.com

АНАЛІЗ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ АКТИВНОСТІ В УКРАЇНІ

У статті здійснено аналіз кількості активних суб'єктів господарювання за галузевою приналежністю та територіальним розміщенням за останні 10 років. Визначено тенденції підприємницької активності, притаманні кожній галузі за територіальною ознакою та для економіки країни загалом. Аналіз проведено з урахуванням даних програми Global Entrepreneurship Monitor. Наведено розрахунок прогностичного значення кількості суб'єктів господарювання станом на кінець 2023 року.

Ключові слова: підприємництво; підприємницька діяльність; активність; суб'єкт господарювання, динаміка кількості підприємств.

Olha HARVAT

Khmelnitskyi National University

ANALYSIS OF ENTREPRENEURSHIP IN UKRAINE

The article analyzes the number of active business entities by industry affiliation and territorial location over the past 10 years. The trends of entrepreneurial activity specific to each industry by territorial characteristics and for the country's economy as a whole have been determined. The analysis was carried out taking into account the data of the Global Entrepreneurship Monitor program.

Today, entrepreneurship is becoming the main activity of the majority of the country's population, and it is the connecting link between society and the state that allows domestic economic entities to overcome barriers to access to world markets in order to maintain the national economy in conditions of martial law. The purpose of the article is to analyze and assess the current state of entrepreneurial activity in Ukraine based on a study of the number of active business entities by branch of the national economy in terms of territorial units, and based on the data obtained to make a forecast of the number of business entities as of the end of 2023. Thus, the total growth in the quantity of business entities in the reporting year 2022 compared to the previous year 2021 was 659027 units, the growth in the quantity of individual entrepreneurs was 49061 units or 3.1%, and the growth in the quantity of legal entities was 609926 or 164.4%. There was no significant drop in the value of the entrepreneurial activity indicator by types of economic activity. As a result of the analysis, it can be noted that the level of entrepreneurial activity of business entities not only has a tendency to increase, but an anticipatory growth relative to the last 10 years of the study. And this is in the conditions of war.

Moreover, the growth in the number of business entities that we observe during the reporting year of 2022 can only be explained by the action of the law of synergy. After all, when forecasting the number of business entities for 2022, for example, based on the extrapolation method, it was possible to focus on the growth of the total number of business entities to 1981752 units or their increase in absolute terms by 25432 units.

Instead, we have an increase of 659,027 units or 33.7%. However, we assume that by the end of 2023, the growth in the level of entrepreneurial activity will fall within the limits established by the extrapolation method, and will amount to 1.3% growth.

Keywords: entrepreneurship; business activity; business entity; dynamics of number of enterprises.

Постановка проблеми у загальному вигляді

та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями.

В сучасних умовах, що склались в Україні прогресивна частина суспільства усвідомила, що без цивілізованого підприємництва не можливо відновити економічний потенціал країни. Сьогодні підприємництво стає основним видом діяльності переважної частини населення країни, і є тією сполучною ланкою взаємодії суспільства і держави, яка дозволяє вітчизняним суб'єктам господарювання бороти бар'єри виходу на світові ринки з метою підтримання національної економіки в умовах воєнного стану. Особливо важливим є той факт, що економічно активна частина населення країни в умовах війни започатковує підприємницьку діяльність у формі супутньої зайнятості до основного виду трудової діяльності.

Загальновідомо, що рівень підприємницької активності безпосередньо впливає на усі макроекономічні показники, зокрема валовий внутрішній дохід країни, створення додаткових робочих місць, забезпечення реалізації завдань соціального захисту населення, формування платоспроможного попиту населення країни, збільшення надходжень до державного бюджету України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Серед дослідників, котрі займалися проблематикою становлення й розвитку підприємництва в Україні слід виділити наступних: та ін. Особливої уваги заслуговують наукові публікації присвячені проведенню аналізу та оцінці підприємницької діяльності, а саме: Гонтарева Г. І. [1], Георгіаді Н. Г. [2],

Панченко С. В., Дикань В. Л. [3], Карпюка Г. І. [4]. Питання бізнес-планування підприємницької діяльності та управління бізнесом висвітлені у працях Варналія З. С., Лупак Р. Л. [5], Балановської Т. І. [6].

Виділення невіршених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується стаття

Незважаючи на значну кількість досліджень проведених у напрямках становлення, розвитку, встановлення особливостей підприємницької діяльності та аналізу ефективності підприємництва в Україні вважаємо за доцільне продовжити дослідження даної наукової тематики, оскільки необхідно кількісно оцінити наслідки війни на рівень підприємницької активності в Україні.

Формулювання цілей статті

Метою статті є аналіз та оцінка сучасного стану підприємницької діяльності в Україні на основі дослідження кількості активних суб'єктів господарювання за галузями національної економіки в розрізі територіальних одиниць, і на основі одержаних даних здійснити прогноз кількості суб'єктів господарювання станом на кінець 2023 року.

Виклад основного матеріалу

Не можна не погодитися із думкою Карпюка Г. І.: «з метою забезпечення зростання добробуту народу в країні, потрібно створити ефективну економіку, а ефективна економіка неможлива без підприємця. Що більше в країні реалізованих підприємств, то вища конкуренція, задоволені споживачі, швидший прогрес. Тоді країна нагадує тренований організм спортсмена, готовий підкорювати нові рекорди. Що менше підприємств, то слабший розвиток, а країна нагадує статичне болото» [4, с. 11].

Основний показник, що характеризує ефективність підприємництва – це кількість активних суб'єктів господарювання, обумовлена високим рівнем підприємницької активності населення. Динаміка цього показника дозволяє зрозуміти тенденції розвитку національної економіки, як за сферами народного господарства, так і за територіальною ознакою. Загальновідомо, що є певні передумови розвитку підприємництва, зокрема: юридично-правові, організаційні, економічні, соціально-політичні й психологічні, які у підсумку, й визначають рівень його розвиненості в країні. Так, юридично-правові передумови розвитку й управління підприємством в Україні ґрунтуються на основі чинного законодавства й нормативно-правових актів країни. Саме вони визначають рівень складності виходу підприємств на ринки товарів та послуг й умови їх функціонування у ринковому середовищі. Власне від досконалості й прозорості чинного законодавства залежатиме можливість реалізації підприємницького потенціалу економічно активного населення країни.

Організаційні передумови покликані забезпечити належний рівень розвитку інфраструктури, процесів та процедур, що мають місце від початку зародження суб'єкта господарювання до моменту входження його в той чи інший сегмент ринку, і власне стає передумовою реалізації економічної складової успішного підприємництва, а саме – одержання прибутку. При цьому, економічна складова підприємницької діяльності передусім полягає у різноманітні форм власності.

Щодо соціально-політичної передумови, то її зміст полягає у тому, щоб забезпечити сприятливий соціально-політичний простір для реалізації ідеї підприємництва, зокрема шляхом реалізації права на вільний вибір підприємницької діяльності, захист збоку державних інституцій влади по відношенню до організаційних утворень усіх форм власності незалежно від сфери господарювання та галузевої приналежності. При цьому важливим є те, що держава не має здійснювати прямого втручання у підприємницьку діяльність, а має обрати опосередковані механізми впливу з метою врегулювання їх діяльності через систему законодавства й фінансово-кредитні інструменти.

Разом з тим, реальний рівень підприємницької активності визначають за дослідженням зміни кількості суб'єктів господарювання у звітному періоді (табл. 1).

Таблиця 1

Динаміка кількості підприємств в Україні протягом 2015-2022 рр.¹

Рік	Всього підприємств, одиниць	Ланцюговий темп приросту, %	Юридичних осіб		Фізичних осіб-підприємців	
			одиниць	у % до загальної кількості одиниць	одиниць	у % до загальної кількості одиниць
2015	1974439	-	343561	17,4	1630878	82,6
2016	1865631	-5,5	306470	16,4	1559161	83,6
2017	1805144	-3,2	338341	18,7	1466803	81,3
2018	1839672	1,9	355956	19,3	1483716	80,7
2019	1941701	5,5	380673	19,6	1561028	80,4
2020	1973652	1,6	373897	18,9	1599755	81,1
2021	1956320	-0,9	370906	18,9	1585414	81,1
2022 ²	2615347	33,7	980872	37,5	1634475	62,5

Примітки: ¹ складено автором за даними Державного комітету статистики України [7, 9];

² складено автором за даними Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань [8].

Так за даними таблиці 1 бачимо, що за останні 8 років кількість суб'єктів господарювання зростає на 640908 одиниць або на 32 %. При цьому, слід зазначити, що таке зростання відбулось, переважно, за рахунок зростання кількості юридичних осіб-підприємців, зокрема майже у 2,9 рази. Зазначимо, що питома вага юридичних осіб у звітному 2022 році відносно базового 2015 року зростає на 21,1 %, а питома вага фізичних осіб-підприємців скоротилась меншими темпами, зокрема на 20,1 %, що, власне, й обумовило загальне зростання кількості підприємств на 1 % за рахунок зміни їх структури (рис. 1).

За даними приведеними на рисунку 1 бачимо, що питома вага фізичних осіб-підприємців починаючи з 2015 року і до 2021 року мала незначну тенденцію до падіння, зокрема у межах до 1 %. У 2022 році значення цього показника різко скоротилося до рівня 62,5 %, але слід зазначити, що падіння значення питомої ваги фізичних осіб-підприємців відбулось не за рахунок зменшення кількості суб'єктів господарювання у загальній їх чисельності, а на тлі зростання загальної кількості суб'єктів господарювання, й переважно, зростання кількості підприємств – юридичних осіб. Так, загальне зростання кількості суб'єктів господарювання у звітному 2022 році відносно попереднього 2021 року становило 659027 одиниць, зростання кількості фізичних-осіб підприємців становило 49061 одиниць, або на 3,1 %, а зростання кількості юридичних осіб становило 609926 осіб, або 164,4 %.

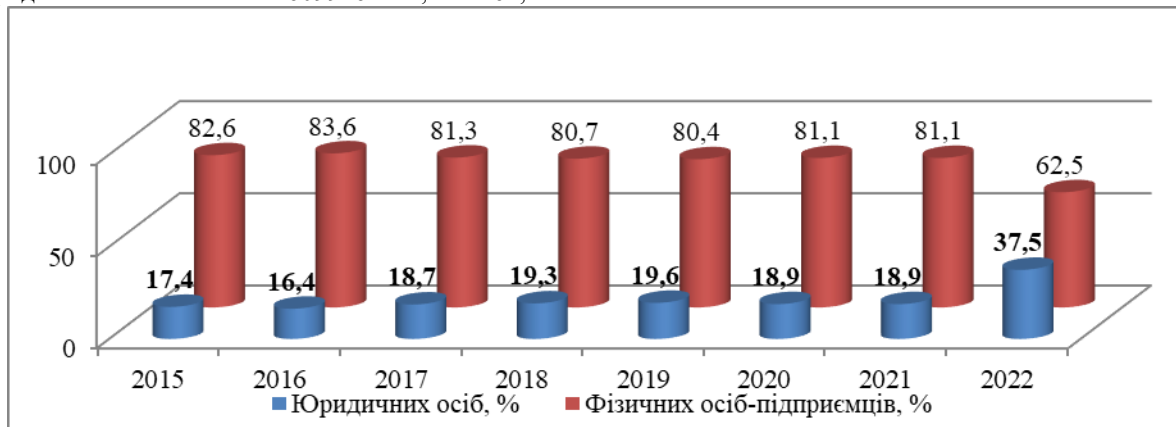

Рис. 1. Співвідношення динаміки питомої ваги юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців до загальної кількості підприємств в Україні протягом 2015-2022 рр.

Надзвичайно важливо провести аналіз підприємницької активності суб'єктів господарювання як за видами економічної діяльності (табл. 2), так і за регіональною приналежністю (табл. 3).

Таблиця 2

**Динаміка кількості діючих суб'єктів господарювання
за видами економічної діяльності в Україні протягом 2010-2022 рр.¹**

Показник	Роки				Абсолютне відхилення, одиниць		Відносне відхилення, у %	
	2010	2015	2020	2022	2022 р. від 2010 р.	2022 р. від 2020 р.	2022 р. до 2010 р.	2022 р. до 2020 р.
Усього	1203492	1974439	1973652	2615347	1411855	641695	117,3	32,5
Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство	87385	79284	73368	100514	13129	27146	15,0	37,0
Промисловість	127503	135149	126337	181467	53964	55130	42,3	43,6
Будівництво	91457	55128	56926	76132	-15325	19206	-16,7	33,7
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	324368	989064	826129	943201	618833	117072	190,7	14,1
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	42642	119037	98307	278350	235708	180043	552,7	183,1
Тимчасове розміщування й організація харчування	22877	58436	71748	70742	47865	-1006	209,2	-1,4
Інформація та телекомунікації	-	116136	234188	177068	177068	-57120	-	-24,4
Фінансова та страхова діяльність	18477	12381	10225	19048	571	8823	3,1	86,3
Операції з нерухомим майном	177090	94077	95809	101998	-75092	6189	-42,4	6,4
Професійна, наукова та технічна діяльність	-	131035	140374	176303	176303	35929	-	25,6

Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	52172	47361	53735	137055	84883	83320	162,7	155,1
Освіта	46311	10873	16733	51927	5616	35194	12,1	210,3
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	34699	21683	37583	41709	7010	4126	20,2	10,9
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	178511	14887	15774	66658	-111853	50884	-62,6	322,6
Надання інших видів послуг	-	89908	116416	193175	193175	76759	-	65,9

Примітки: ¹складено автором за даними Державного комітету статистики України [7, 9].

З даних приведених у таблиці 2 бачимо, що за останні 12 років підприємницька активність зросла на 117,3 %. При цьому, якщо за звітний період обрати 2020 рік, то відносно базового 2010 року рівень підприємницької активності зріс на 64 %. Отже, превалююче збільшення показника, що аналізується відбулося за останні 2 роки. Тому, зупинимось на висвітленні основних тенденцій у напрямку зростання показника підприємницької активності за видами економічної діяльності. Так, за останні два роки суттєво зросло значення цього показника за такими видами економічної діяльності: мистецтво, спорт, розваги та відпочинок – на 322,6 % (слід зазначити, що у звітному, 2022 році відбувся прорив у цій царині діяльності. У попередні роки, зокрема з 2015 по 2010 рр. його середньорічний приріст не перевищував показника 2%); освіта на – 210,3 %; транспорт, складське господарство, пошта та кур'єрська діяльність – 183,1 %; діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування на – 155,1 %; фінансова та страхова діяльність – 86,3 %.

Істотного падіння значення показника підприємницької активності за видами економічної діяльності не спостерігалось. Незначне скорочення відбулось у сфері інформації та телекомунікації – на 24,4 % і сфері тимчасового розміщування й організація харчування – на 1,4 %.

Таблиця 3

Динаміка кількості суб'єктів господарювання по регіонах України (2015-2022 рр.¹)

Регіон	2015 рік		2020 рік		2022 рік		Темп приросту 2022 р. до 2020 р.	
	одиниць	%	одиниць	%	одиниць	%	одиниць	%
Вінницька область	19940	3,2	22037	3,2	89680	3,4	67643	306,9
Волинська область	13680	2,2	15227	2,2	51299	1,9	36072	236,9
Дніпропетровська область	45072	7,2	52418	7,5	193476	7,4	141058	269,1
Донецька область	31820	5,1	31481	4,5	164836	6,3	133355	423,6
Житомирська область	15865	2,5	17381	2,5	65586	2,5	48205	277,3
Закарпатська область	14640	2,3	16223	2,3	66705	2,5	50482	311,2
Запорізька область	25404	4,2	27991	4,0	100666	3,8	72675	259,6
Івано-Франківська область	17255	2,7	19615	2,8	63640	2,4	44025	224,4
Київська область	33087	5,3	37878	5,4	140849	5,4	102971	271,8
Кіровоградська область	14246	2,3	15808	2,2	49318	1,9	33510	211,9
Луганська область	13891	2,2	14347	2,1	94602	3,6	80255	559,4
Львівська область	35905	5,7	42958	6,2	144690	5,5	101732	236,8
Миколаївська область	19451	3,1	21860	3,1	78952	3,1	57092	261,2
Одеська область	38661	6,2	42945	6,2	182129	6,9	139184	324,1
Полтавська область	20600	3,3	22498	3,2	74657	2,8	52159	231,8
Рівненська область	13188	2,1	14569	2,1	49841	1,9	35272	242,1
Сумська область	13075	2,1	13833	1,9	50969	1,9	37136	268,5
Тернопільська область	13639	2,2	14812	2,1	48529	1,8	33717	227,6
Харківська область	39078	6,3	40209	5,7	184588	7,1	144379	359,1
Херсонська область	15511	2,5	16944	2,4	63243	2,4	46299	273,2
Хмельницька область	17188	2,8	18604	2,7	72780	2,7	54176	291,2
Черкаська область	17630	2,8	19837	2,8	67804	2,6	47967	241,8
Чернівецька область	10191	1,6	11040	1,6	56344	2,1	45304	410,3
Чернігівська область	13428	2,1	14032	2,0	50111	1,9	36079	257,1
м. Київ	112324	17,9	132735	19,0	410053	15,6	277318	208,9
Усього за регіонами	624769	100	697282	100	2615347	100	1918065	275,1

Примітки: ¹складено автором за даними Державного комітету статистики України [7, 9].

З таблиці 3 бачимо, що тенденція зростання загальної кількості суб'єктів господарювання мала місце в усіх регіонах країни. При цьому, лідерами були такі регіони: Луганська область – 559,4 %; Донецька область – 423,6 %; Чернівецька область – 410,3 %; Харківська область – 359,1 %. Аутсайдерів не було і це при тому, що ще у 2020 році у Рівненській області було зареєстровано 14569 одиниць підприємств, у 2022 році їх було зареєстровано уже 49841 одиницю, або на 242,1 % більше. Так, у Хмельницькій області у

листопаді 2020 р. було зареєстровано 18604 підприємств, то станом на 21 листопада 2022 року – 72780 підприємств, або на 291,2 % більше.

Отже, з моменту повномасштабного вторгнення країни-агресора на нашу землю в країні було зареєстровано майже 150 тисяч нових бізнесів, з яких 132 тисячі – це фізичні особи-підприємці. При цьому щомісяця кількість реєстрацій нових бізнесів лише зростає, а у перший тиждень серпня було зафіксовано найбільший показник – 5 306 нових фізичних осіб-підприємців. Для порівняння – в останній мирний тиждень до вторгнення РФ ця цифра складала – 5 230 нових ФОП. Варто зазначити, що напрямки діяльності малого та середнього бізнесу з 24 лютого значно змінились. Станом на кінець серпня найбільше реєструють підприємств, які пов'язані з роздрібною та оптовою торгівлею: їх частка складає 30 відсотків від усіх нових ФОПів, відкритих за півроку війни. Майже аналогічною є ситуація і з новими підприємствами, які зареєстровані у вигляді юридичних осіб: у топі за кількістю реєстрацій опинилися компанії, що надають соціальну допомогу, займаються оптовою торгівлею та діяльністю громадських організацій. Така статистика каже, серед іншого, про те, що значна кількість українців навіть в умовах війни та значної невизначеності готові брати відповідальність як за свої, так долі і тих, кому створюють нові робочі місця. І тут чи не на перше місце має вийти державна підтримка цій активній частині суспільства [10].

Зрозуміло, що такому розвитку подій в умовах реальної війни сприяло сприяння держави щодо спрощення умов діяльності ведення бізнесу; запуск проекту «Робота», у рамках якої надаватиме гранти на розвиток бізнесу або на відкриття власної справи, повномасштабна реалізація проекту безвідсоткових кредитів у рамках урядової програми «5 – 7 – 9».

За даними оцінки підприємницької активності у 2021–2022 рр. у світі проведеної Global Entrepreneurship Monitor жодна економіка не уникла впливу негативних наслідків пандемії й інших факторів. Однак, ступінь впливу негативних факторів на рівень підприємницької активності істотно різняться. У 22 з 47 економік більше половини повідомляють, що пандемія зменшила дохід їх дохід домогосподарств. До них входять країни різних рівнів економічного розвитку. Так, зниження доходів зазнали Норвегії (11 %), Нідерланди (18 %) і Швеція (21 %), Казахстан (93 %), Колумбія (77 %), Єгипет (76 %). Разом з там, найвища загальна підприємницька активність на ранніх стадіях зафіксована у Домініканській Республіці [11]. Слід зазначити, що дослідження підприємницької активності у 2021 – 2022 рр. проведеної Global Entrepreneurship Monitor увійшло 50 країн світу з різним рівнем розвитку їх національних економік. На жаль, Україна не увійшла до переліку цих країн.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі

В результаті проведеного аналізу можна відзначити, що рівень підприємницької активності суб'єктів господарювання не лише має тенденцію до зростання, а випереджаючого зростання відносно останніх 10 років дослідження. І це в умовах війни. Більше того, те зростання кількості суб'єктів підприємницької діяльності, яке ми спостерігаємо протягом звітного 2022 року, можна пояснити лише дією закону синергії. Адже, прогнозуючи кількість суб'єктів господарювання на 2022 рік, наприклад на основі методу екстраполяції, можна було орієнтуватись на зростання загальної кількості суб'єктів господарювання до 1981752 одиниць або їх збільшення в абсолютному вираженні на 25432 одиниці. Натомість маємо зростання на 659027 одиниць, або на 33,7 %.

Однак, робимо припущення, що на кінець 2023 року зростання рівня підприємницької активності увійде у межі встановлені за методом екстраполяції і становитиме 1,3 % приросту.

Література

1. Гондарева І. В. Підприємництво : підручник. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2021. 392 с.
2. Георгіаді Н. Г. Сучасний стан підприємницької активності в Україні. Ефективна економіка. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4818> (дата звернення 21.11.2022).
3. Підприємництво : підручник / С. В. Панченко, В. Л. Дикань, О. В. Шраменко та ін. Ч. 2. Харків : УкрДУЗТ, 2018. 228 с.
4. Карпюк Г. І. Основи підприємництва : навч. посібн. для здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти. 2021. 108 с. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/pto/2021/04/19/Osnovy%20pidpry-yemnytstva.pdf> (дата звернення 21.11.2022).
5. Варналій З. С., Васильців Т. Г., Лупак Р. Л., Білик Р. Р. Бізнес-планування підприємницької діяльності : навч. посібн. Чернівці : Технодрук, 2019. 264 с.
6. Балановська Т. І., Троян А. В. Управління бізнесом : навч. посібн. Київ : НУБіП України, 2019. 401 с.
7. Статистичний щорічник України за 2010 рік / за редакцією О. Г. Осауленка. Державна служба статистики України. Київ : ТОВ «Август Трейд», 2011. 560 с.
8. Статистика щодо юридичних осіб і фізичних осіб-підприємців в Україні. URL: <https://regulation.gov.ua/catalogue/indexes/map> (дата звернення 15.11.2022).

9. Збірник статистики підприємництва в Україні: 2018. URL: <https://www.oecd.org/eu-rasia/competitiveness-programme/eastern-partners/Compendium-Enterprise-Statistics-Ukraine-2018-Ukrainian.pdf> (дата звернення 21.11.2022).
10. Допомога під час війни: як держава може стимулювати розвиток бізнесу. URL: <https://www.unian.ua/economics/finance/dopomoga-ukrajincyam-pid-chas-viyni-2022-yak-derzhava-mozhesti-mulyuvati-rozvitok-biznesu-novini-ukrajina-11953230.html> (дата звернення 21.11.2022).
11. Global Entrepreneurship Monitor 2021/2022 Global Report: Opportunity Amid Disruption. London: GEM URL: <https://gemconsortium.org/file/open?fileId=50900> (дата звернення 21.11.2022).
12. Extractive Industries Transparency Initiative National report of ukraine 2020. URL: https://www.geo.gov.ua/wp-content/uploads/presentations/en/UA_EITI_Report_2020_EN.pdf (дата звернення 21.11.2022).

References

1. Hontareva I. V. Pidpriemnytstvo : pidruchnyk. Kharkiv : KhNU imeni V. N. Karazina, 2021. 392 s.
2. Heorhiadi N. H. Suchasnyi stan pidpriemnytskoi aktyvnosti v Ukraini. Efektyvna ekonomika. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4818> (дата звернення 21.11.2022).
3. Pidpriemnytstvo : pidruchnyk / S. V. Panchenko, V. L. Dykan, O. V. Shramenko ta in. Ch. 2. Kharkiv : UkrDUZT, 2018. 228 s.
4. Karpiuk H. I. Osnovy pidpriemnytstva : navch. posibn. dla здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти. 2021. 108 s. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/pto/2021/04/19/Osnovy%20pidpny-yemnytstva.pdf> (дата звернення 21.11.2022).
5. Varnalii Z. S., Vasylytsiv T. H., Lupak R. L., Bilyk R. R. Biznes-planuvannia pidpriemnytskoi diialnosti : navch. posibn. Chernivtsi : Tekhnodruk, 2019. 264 s.
6. Balanovska T. I., Troian A. V. Upravlinnia biznesom : navch. posibn. Kyiv : NUBiP Ukrainy, 2019. 401 s.
7. Statystychnyi shchorichnyk Ukrainy za 2010 rik / za redaktsiieiu O. H. Osaulenka. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. Kyiv : TOV «Avhust Treid», 2011. 560 s.
8. Statystyka shchodo yurydychnykh osib i fizychnykh osib-pidpriemtsiv v Ukraini. URL: <https://regulation.gov.ua/catalogue/indexes/map> (дата звернення 15.11.2022).
9. Zbirnyk statystyky pidpriemnytstva v Ukraini: 2018. URL: <https://www.oecd.org/eu-rasia/competitiveness-programme/eastern-partners/Compendium-Enterprise-Statistics-Ukraine-2018-Ukrainian.pdf> (дата звернення 21.11.2022).
10. Dopomoha pid chas viiny: yak derzhava mozhe stymuliuvaty rozvytok biznesu. URL: <https://www.unian.ua/economics/finance/dopomoga-ukrajincyam-pid-chas-viyni-2022-yak-derzhava-mozhesti-mulyuvati-rozvitok-biznesu-novini-ukrajina-11953230.html> (дата звернення 21.11.2022).
11. Global Entrepreneurship Monitor 2021/2022 Global Report: Opportunity Amid Disruption. London: GEM URL: <https://gemconsortium.org/file/open?fileId=50900> (дата звернення 21.11.2022).
12. Extractive Industries Transparency Initiative National report of ukraine 2020. URL: https://www.geo.gov.ua/wp-content/uploads/presentations/en/UA_EITI_Report_2020_EN.pdf (дата звернення 21.11.2022).